

Buurten in de Copy Corner

AUTEUR Kirsten Visser

Kopieerwinkel 'Copy Corner' in het Rotterdamse Nieuwe Westen is een plek waar verschillende groepen mensen elkaar tegenkomen en vertrouwd met elkaar raken. Hier blijkt de vrouw met hoofddoek een studente bedrijfseconomie, en verandert de Malinese man in een maatschappelijk betrokken filmmaker. Dit soort plekken zouden een remedie kunnen zijn voor de steeds groeiende anonimiteit en vervreemding in stadsbuurten. Lichte, regelmatige interacties leiden tot het herkennen van anderen, en daardoor mogelijk tot een beter sociaal klimaat in de buurt.

De bijzondere klantenmix van de Copy Corner was voor Joke van der Zwaard - zelf verknocht gebruikster van de winkel - de aanleiding om een studie te maken van de interacties in deze publieke ruimte. De Copy Corner is een plek waar buurtbewoners, studenten en ondernemers elkaar vanzelfsprekend tegenkomen en daardoor herkenbaar en benaderbaar worden. Kortom, een plek waar ze publieke vertrouwdheid opdoen. Waar auteurs als Claude Fischer en Talja Blokland het belang van publieke vertrouwdheid voor het sociale klimaat in de buurt aantonen, geeft Van der Zwaard een levendig beeld van wat er gebeurt op microniveau. Wat voor interacties vinden plaats in de winkel? Hoe ontstaan ze? En waarom staat in de ene winkel iedereen stil naast elkaar terwijl in de andere winkel een levendige sfeer heerst?

Een omslag in het denken is noodzakelijk

Publieke vertrouwdheid ontstaat door regelmatige ontmoetingen op herkenbare en vertrouwde plekken. Een sterk punt van het boek is dat Van der Zwaard een aantal concrete aspecten noemt die de Copy Corner tot zo'n vertrouwde plek maken. Zo is de afbakening van de plek en de regels die daar gelden van belang, wat duidelijk naar voren komt in de kopieerwinkel. Je groet de winkeliers bij binnenkomst en wacht totdat je een apparaat krijgt toegewezen. Iedereen weet waar hij of zij aan toe is, wat de vertrouwdheid tussen de bezoekers vergroot. Hiernaast speelt het communicatief vakmanschap van de winkeliers een rol: ze creëren een goede sfeer, maar zorgen ook dat de regels worden nageleefd.

Het succes van de Copy Corner als plaats om anderen te herkennen biedt aanknopingspunten voor de wijkaanpak. Volgens Van der Zwaard zouden er meer plekken gecreëerd moeten worden waar bewoners zich op hun gemak voelen. Succesvolle voorbeelden zijn

de buurtbibliotheek, de Turkse bakkerij en de lokale ijzerhandel. Deels ontstaan deze ontmoetingsplekken spontaan, maar beleidsmakers kunnen dit ook faciliteren. Een omslag in denken is hier van belang: nog te vaak nemen beleidsmakers - onbewust - zichzelf als maat. Dit resulteert in publieke ruimten gericht op hoogopgeleide, overwegend blanke stedelingen, waar andere groepen zich niet thuis voelen. Zo worden bijvoorbeeld vaak verkoop- en eetkramen geweerd, om een opgeruimde en frictievrije publieke ruimte te creëren. Uit het verhaal van de Copy Corner blijkt dat dit juist de 'ook-ons-soort-mensen-plekken' zijn waar buurtbewoners publieke vertrouwdheid kunnen opdoen. Daarnaast stelt Van der Zwaard dat ook binnen de wijkaanpak het ontstaan van publieke vertrouwdheid valt en staat met de betrokkenheid, de communicatieve vaardigheden en de humor van buurtwerkers, hulpverleners en andere overheidsfunctionarissen die in contact staan met bewoners. Vijf maanden observeren levert een origineel beeld op van de interacties in de Rotterdamse kopieerwinkel: persoonlijke ontboezemingen, kleine en grote problemen en achtergrondverhalen van de bezoekers passeren de revue. Deze anekdotes en de kleurrijke foto's zorgen dat je je bijna zelf een bezoeker van de Copy Corner waant. Na het lezen van het boek resteert echter nog de vraag wat deze interacties daadwerkelijk betekenen voor de buurt als geheel. Natuurlijk is het voor bewoners goed om meer te weten over de achtergrond van die Marokkaanse buurvrouw of die getatoeëerde jongen van de overkant, maar de vraag is of het feit dat 'Ibrahim van de Copy Corner zo'n goede jongen is' werkelijk leidt tot het bijstellen van beelden over bepaalde groepen. In hoeverre draagt een positieve ervaring met één individu bij aan betere verstandhoudingen tussen verschillende sociale groepen? Van der Zwaard onthoudt zich van veel theoretische reflecties. Misschien een gemiste kans; maar het maakt ook dat het een vlot en leesbaar boek is, ideaal voor een ieder die een sprekend beeld wil krijgen van de diversiteit en potenties van alledaagse ontmoetingen in de publieke ruimte.

Van der Zwaard, Joke (2010) 'Scènes in de Copy Corner - Van vluchtige ontmoetingen naar publieke vertrouwdheid'. SUN Trancity, ISBN 9789461050038